

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐ ՆԱՅԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ ԵՎ ՎԻԿՏՈՐԻԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ
ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ
ՄԱՅԻՍԻ 2-ԻՆ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆՈՂԱՅԻՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 76 ՆՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

18 մարտի 2008թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Վ. Նովհաննիսյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի (զեկուցող),
Ֆ. Թոխյանի, Ն. Նազարյանի, Ռ. Պապայանի,

մասնակցությամբ՝ գործով որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ
Ազգային ժողովի ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի
օրենսդրության վերլուծության վարչության պետ Ա. Խաչատրյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի
1-ին կետի եւ 101 հոդվածի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին»
Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 25, 38 եւ 69 հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացիներ Նայկ Գրի-
գորյանի եւ Վիկտորիա Սարգսյանի դիմումի հիման վրա՝ Ազգային ժողովի կողմից
2001 թվականի մայիսի 2-ին ընդունված՝ Նայասարանի Նանրապետության հողային
օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանա-
դրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Ն. Գրիգորյանի եւ Վ. Սարգսյանի
դիմումն է սահմանադրական դատարան:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմողների գրավոր փաստարկները, պատասխանող կողմի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով ՏՏ հողային օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՏՏ հողային օրենսգիրքն ընդունվել է Նայասրանի Նանրապետության Ազգային ժողովի կողմից 2001 թվականի մայիսի 2-ին, ՏՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2001 թվականի հունիսի 4-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2001 թվականի հունիսի 15-ից:

2. ՏՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասի վիճարկվող առաջին պարբերությունը սահմանում է. «Համայնքների վարչական սահմաններում գտնվող պետության եւ համայնքների սեփականությանը պարկանող հողամասերը վարձակալության կամ կառուցապարման իրավունքով են փրամադրում համայնքների ղեկավարները /Երեւանում՝ Երեւանի քաղաքապետը/»:

3. Ըստ վերջնական դատական ակտի՝ Ն. Գրիգորյանի եւ Վ. Սարգսյանի հայցն ընդդեմ Երեւանի քաղաքապետարանի, ՏՏ կառավարությանն առընթեր Անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի Արաբկիրի փարածքային ստորաբաժանման, Արմեն Միկոյանի, Պարույր Տեր-Ոսկանյանի եւ Սամվել Կոստանյանի՝ պետական մարմինների ակտերն անվավեր ճանաչելու, ժառանգության վկայագրով սեփականության իրավունքը գրանցել պարտավորեցնելու եւ ուրիշի ապօրինի փիրապետումից գույքն ազատելու պահանջների մասին, Երեւանի Արաբկիր եւ Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին արյանի դատարանը 21.03.2007թ. վճռով մերժել է: ՏՏ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանն իր 03.07.2007թ. վճռով հայցը բավարարել է: ՏՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատը 05.09.2007թ. որոշմամբ, կիրառելով ՏՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածը, բեկանել է ՏՏ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանի 03.07.2007թ. վճիռը եւ օրինական ուժ է տվել Երեւանի Արաբկիր եւ Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին արյանի դատարանի 21.03.2007թ. վճռին:

4. Դիմողները գտնում են, որ ՏՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասը հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 31 հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերին, եւ խնդրում են այն անվավեր ճանաչել: Նրանք մասնավորապես նշում են, որ վիճարկվող հոդվածը

գուրկ է որոշակիությունից, թերի է կարգավորում պետական սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի /տվյալ դեպքում՝ հողամասի/ փնօրինման իրավահարաբերությունները: Պետական մարմինը՝ չիրականացնելով գույքի օգտագործման եւ փիրապետման գործառնությունները, որոնք սեփականության իրավունքի պարկանելության անհրաժեշտ փարրերն են, իրականացրել է գույքի փնօրինման գործառնություն: Եվ չպարզված հանգամանքներում պետությունը հռչակել է իր սեփականությունը քաղաքացու ժառանգական զանգվածի նկատմամբ եւ այն վարձակալության է փրամադրել այլ քաղաքացիների՝ սահմանափակելով դիմողների սեփականության իրավունքի իրացումը:

5. Պարասխանողը գրնում է, որ դիմումը ենթակա է մերժման հետեյալ նկարառումներով՝ վիճարկվող դրույթի սահմանադրականության հարցի նկատմամբ անհրաժեշտ է համակարգային մոտեցում դրսետրել ոչ միայն ՏՏ Սահմանադրության 31 հողվածին, այլեւ ՏՏ Սահմանադրության 42.1., 105 եւ 107 հողվածներին համապարասխանության փեսանկյունից: Ըստ պարասխանողի՝ սեփականության իրավունքի իրականացման /հողված 31/, իրավաբանական անձանց իրավունքների կիրառելիության /հողված 42.1./, համայնքի սեփական եւ պարվիրակված լիազորությունների իրականացման /հողված 105/, փեղական ինքնակառավարման իրավունքի իրականացման /հողված 107/ վերաբերյալ սահմանադրական նորմերի եւ քաղաքացիական իրավահարաբերություններում պետությանը եւ համայնքներին քաղաքացիների եւ իրավաբանական անձանց հետ հավասար հնարավորություն ընձեռելու մասին դրույթի /ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 128 հողված/ համադրական վերլուծությունից բխում է հետեյալը.

ա) սեփականության իրավունքը ճանաչելու եւ սեփականափիրոջ կողմից սեփականությունն իր հայեցողությամբ փիրապետելու, օգտագործելու, փնօրինելու իրավունքը հավասար չափով վերապահվել է ինչպես քաղաքացիներին եւ իրավաբանական անձանց, այնպես էլ՝ պետությանը եւ համայնքներին,

բ) որեւէ օրենսդրական ակտով արգելված չէ պետության կամ համայնքների սեփականությունը հանդիսացող հողամասերը վարձակալության հանձնելը կամ վարձակալության հանձնելու իրավունքը համայնքի ղեկավարին փոխանցելը,

գ) պետությունը կամ համայնքներն իրենց սեփականությունը հանդիսացող գույքը կարող են փնօրինել իրենց հայեցողությամբ՝ հաշվի առնելով Սահմանադրությամբ եւ օրենքներով նախափեսված սահմանափակումները,

դ) համայնքի սեփականությունը հանդիսացող հողամասերը վարձակալության իրավունքով հանձնելը համայնքի սեփական լիազորությունն է ,

ե) պետական սեփականությունը հանդիսացող հողամասերը վարձակալության հանձնելու համայնքի ղեկավարի իրավունքը՝ վերջինիս պատվիրակված լիազորությունն է:

Նման պարագայում ակնհայտ է, որ ՏՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածում ամրագրված՝ համայնքի ղեկավարի եւ Երեւանի քաղաքապետի /մարզպետի/ պետության եւ համայնքների սեփականությանը պատկանող հողամասերը վարձակալության փրամադրելու իրավունքը բխում է ՏՏ Սահմանադրության վերոնշյալ հոդվածների բովանդակությունից եւ թղթակցվում է ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 128 հոդվածի եւ «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների մասին» ՏՏ օրենքով ամրագրված համայնքի ղեկավարի լիազորությունների մասին դրույթների հետ: Պատասխանող կողմը գտնում է, որ վերը թվարկված դրույթների վերլուծությունը թույլ է տալիս պնդելու, որ օրենսդրությամբ համապարփակ կարգավորված է պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողերի օտարման կամ վարձակալության փրամադրման գործընթացը, մասնավորապես՝ նշված հողամասերը վարձակալության փրամադրելու իրավունքը, ինչն ուղղակիորեն բխում է ՏՏ Սահմանադրության 31, 42.1., 105 եւ 107 հոդվածներից:

6. Սահմանադրական դատարանը փաստում է, որ չնայած դիմող կողմը խնդրում է որոշել ՏՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասի սահմանադրականությունը, սակայն իրականում նրանց գործով կիրառվել է 76 հոդվածի 2-րդ մասի առաջին պարբերությունը, հետեւաբար՝ սահմանադրական դատարանը քննության է առնում միայն առաջին պարբերության սահմանադրականությունը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՏՏ Սահմանադրության 8 հոդվածի առաջին մասի համաձայն՝ «Նայաստանի Նանրապետությունում ճանաչվում եւ պաշտպանվում է սեփականության իրավունքը»: Սահմանադրական այս դրույթի իրացումը երաշխավորվում է ինչպես Սահմանադրության այլ հոդվածներով /31, 42.1., 43, 44 հոդվածներ, 83.5. հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ կետեր, 89 հոդվածի 3-րդ կետ, 105 եւ 105.1. հոդվածներ/, այնպես էլ Նայաստանի Նանրապետության մի շարք այլ իրավական ակտերով, որոնք կարգավորում են սեփականության իրավունքի իրացման հետ կապված հարաբերությունները, սահմանելով սեփականության իրավունքի սուբյեկտներին, սեփականության իրավունքի բովանդակությունը, սեփականության իրավունքի սահմանափակումների թույլատրելի շրջանակները,

սեփականության իրավունքն իրականացնելու եւ պաշտպանելու պայմանները եւ կարգը, գույքի նկատմամբ իրավունքներ ունեցող այլ անձանց շահերի պաշտպանության մեխանիզմները:

ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 163 եւ 166 հոդվածների ուժով ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց, ինչպես նաեւ համայնքների հետ մեկտեղ սեփականության իրավունքի սուբյեկտ է հանդիսանում նաեւ Նայասրանի Նանրապետությունը, որը սեփականության իրավունքի մյուս սուբյեկտների հետ հավասար կարող է իր հայեցողությամբ փիրապետել, օգտագործել եւ փնտրինել իրեն պատկանող գույքը: Ընդ որում, ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 129 եւ 168 հոդվածների ուժով Նայասրանի Նանրապետությանը սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը պետական սեփականություն է, եւ Նայասրանի Նանրապետության անունից սեփականափորոջ իրավունքներն իրականացնում են պետական եւ փեղական ինքնակառավարման մարմինները: «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՆՏ օրենքի 47 հոդվածի համաձայն՝ «Նամայնքի վարչական սահմաններում գտնվող պետական սեփականություն համարվող հողերը Նայասրանի Նանրապետության հողային օրենսգրքով սահմանված կարգով եւ ժամկետներում սեփականության իրավունքով անհատույց փոխանցվում են համայնքներին:

Նամայնքն իր սեփականություն համարվող հողերը կարող է փնտրինել, փիրապետել եւ օգտագործել օրենքով սահմանված կարգով»:

ՆՏ օրենսդրության վերոհիշյալ վերլուծության հիման վրա կարելի է արձանագրել, որ գույքը, փվյալ դեպքում՝ համայնքների վարչական սահմաններում գտնվող պետության եւ համայնքների սեփականությանը պատկանող հողամասերը, վարձակալության կամ կառուցապարման իրավունքով փրամադրելը ՆՏ Սահմանադրության 8 հոդվածին համահունչ հանդիսանում է պետության եւ համայնքների սեփականության իրավունքի իրացման ձեւերից մեկը, որի իրացմանն էլ ուղղված է ՆՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասի առաջին պարբերության վիճարկվող դրույթը:

7. Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դիմողների իրավունքների հնարավոր խախտումը պայմանավորված չէ վիճարկվող նորմով: Վիճարկվող նորմին համապարասիան վիճելի հողամասը Երեւանի քաղաքապետարանի կողմից վարձակալության է փրվել հիմնվելով այն փաստի վրա, որ այդ հողամասը հանդիսացել է պետության սեփականությունը: Այս փաստը քաղաքացիաիրավական վեճի շրջանակներում հաստատվել է դատարանի օրինական ուժի մեջ մտնող վճռով:

8. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաև, որ ՆՏ Սահմանադրության 31 հոդվածով երաշխավորված՝ սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը փրամադրվում է այն անձանց, ում սեփականության իրավունքն օրենքով սահմանված կարգով արդեն իսկ ճանաչված է, կամ ովքեր օրենքի ուժով ունեն սեփականության իրավունք ձեռք բերելու օրինական ակնկալիք:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69 հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. ՆՏ հողային օրենսգրքի 76 հոդվածի 2-րդ մասի առաջին պարբերությունը համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Վ. ՆՈՎՏԱՆՆԻՍՅԱՆ

18 մարտի 2008 թվականի
ՍԴՈ- 741